

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Książka:

Sprawozdanie Związku Banków w Polsce za rok 1937. Warszawa, 1938, 17, [1] strona

Książka zdigitalizowana i udostępniona cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

1/29

SPRAWOZDANIE
ZWIĄZKU BANKÓW
W POLSCE

ZA ROK

1937

WARSZAWA / 1938

SPRAWOZDANIE
ZWIAŹKU BANKÓW
W POLSCE

Z A R O K

1 9 3 7

W A R S Z A W A / 1 9 3 8

Spis rzeczy

	Str.
Spis członków Związku Banków w Polsce	3
Spis władz Związku Banków w Polsce	4
Sprawozdanie za 1937 r.	5

Produkcja rolnicza (str. 6.) Produkcja przemysłowa (str. 6.) Handel zagraniczny (str. 7.)
Bilans płatniczy (str. 8.) Polityka walutowa (str. 9.) Budżet Państwa (str. 9.) Rynek
kapitałowy (str. 10.) Rynek pieniężny (str. 11.) Wkłady w bankach prywatnych i ban-
kach publicznych (str. 12.) Wkłady w bankach związkowych (str. 13.) Kredyty
(str. 15.) Redyskonto (str. 16.) Rentowność (str. 16.) Sieć bankowa w Polsce (str. 17.)
Ze Związku Banków w Polsce (str. 17.).

4943, III
Bilans łączny 13-stu banków, należących do Związku.

41060 III

2. 1953/386/16

CZŁONKOWIE ZWIĄZKU BANKÓW W POLSCE

1. Akcyjny Bank Hipoteczny
2. Bank Cukrownictwa
3. Bank Dyskontowy Warszawski
4. Bank Francusko-Polski
5. Bank Handlowy w Warszawie
6. Bank Komercyjny
7. Bank Kwilecki, Potocki i S-ka
8. Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego
9. Bank Towarzystw Spółdzielczych
10. Bank Zachodni
11. Bank Związku Spółek Zarobkowych
12. Powszechny Bank Kredytowy
13. Powszechny Bank Związkowy w Polsce
14. Śląski Zakład Kredytowy

Władze Związku Banków w Polsce

w dn. 31 grudnia 1937 r.

Zarząd:

Prezes: *Dr. Wacław Fajans* Dyrektor Naczelny Powszechnego
Banku Związkowego w Polsce

Wiceprezes:

Witold Broniewski Dyrektor Banku Związku Spółek
Zarobkowych

Członkowie:

Władysław Demby Prezes Zarządu i Naczelny Dyrektor
Banku Cukrownictwa

Władysław Heinrich Dyrektor Banku Towarzystw Spół-
dzielczych

Mieczysław Hofman Dyrektor Banku Handlowego w
Warszawie

Andrzej Rotwand Prezes Zarządu Banku Zachodniego

Dyrektor:

Stanisław Skonieczny

SPRAWOZDANIE ZWIĄZKU BANKÓW W POLSCE ZA 1937 ROK

Rozwój konjunktury światowej, notowany od 1931 r., osiągnął swój szczytowy punkt w 1937 r. Wskaźnik produkcji światowej jest najwyższy w sierpniu tego roku i wynosi 104,8 %). Również i wskaźnik handlu światowego osiągnął swój najwyższy punkt w połowie 1937 r., a mianowicie 100,2. Jednak w drugiej połowie roku pojawiają się oznaki pewnego zastoju, które świadczyć mogą o nadejściu dla gospodarki światowej po okresie wielkiej prosperity okresu depresji. A więc przedewszystkiem wskaźnik handlu światowego obniża się w końcu roku do 97. W związku z tem i wskaźnik produkcji spada poczynając od sierpnia i w końcu roku wynosi 89,1. Fakt słabnięcia konjunktury światowej znajduje również potwierdzenie w zaobserwowanej w 1937 r. tendencji do wzrostu stock'ów surowców. Wskaźnik ich wynosił w marcu 93,3, t. j. osiągnął najniższy poziom w ciągu ostatnich ośmiu lat, — w czerwcu zaś podniósł się do 95,6.

Wyżej zacytowane objawy nie odbiły się jeszcze ujemnie na całorocznych rezultatach gospodarki światowej w 1937 r. Są one lepsze niż w roku poprzedzającym. Świadczy o tem między innemi wzrost wskaźnika produkcji w poszczególnych krajach.

	1936	1937	Wzrost
	1929 = 100		
Japonja	151,6	169,2	17,6
Szwecja	135,0	149,0	14,0
Węgry	128,5	138,1	9,6
Wielka Brytania	116,0	124,0	8,0
Norwegja	115,2	127,6	12,4
Niemcy	106,3	117,2	10,9
Stany Zjednoczone	88,1	92,2	4,1
Belgia	87,1	87,2	0,1
Austria	81,0	106,0	25,0
Czechosłowacja	80,2	96,3	16,1
Polska	72,2	85,3	13,1
Holandja	71,9	90,9	16,0
Francja	70,3	82,8	12,5

*) Bez Rosji sowieckiej.

Na wzrost ten składało się zwiększenie w pierwszym rzędzie produkcji surowców:

	Nafta	Węgiel	Żelazo	Stal
	w tysiącach tonn			
1932 (przeciętna miesięczna)	15.004	76.438	3.170	4.113
1935 " "	18.768	89.335	5.883	7.977
1936 " "	20.463	97.658	7.228	9.806
1937 " "	23.500	103.113	8,084	10.394

Omawiane na wstępie pierwsze objawy zahamowania procesu konjunkturnego nie dotyczyły Polski, której stosunki gospodarcze kształtowały się w roku sprawozdawczym bardzo korzystnie, o czym świadczy dalszy wzrost obrotów handlowych, zwiększenie produkcji i zatrudnienia oraz znaczna poprawa na rynku kapitałowym.

Produkcja rolnicza. Poprawa konjunktury w Polsce nastąpiła pomimo niepomyślnych warunków w rolnictwie. Długotrwała susza odbiła się ujemnie na zbiorach, które w 1937 r. wypadły znacznie gorzej niż w roku poprzedzającym:

	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies	Ziemniaki	Buraki cukrowe
	w tysiącach kwintali					
1934 .	20.803,9	64.639,6	14.526,1	25.507,3	334.704,2	25.665,0
1935 .	20.108,1	66.170,3	14.683,5	25.979,3	324.017,2	25.005,6
1936 .	21.325,6	63.639,8	14.014,0	26.401,0	342.813,0	25.554,4
1937 .	19.261,9	56.378,2	13.634,1	23.428,8	402.209,7	32.455,6

Jak widzimy, zbiory zbóż były znacznie gorsze niż w latach ubiegłych, — natomiast poprawę wykazał zbiór ziemniaków i buraków cukrowych. Ceny kształtowały się nieco wyżej niż w roku 1936 i przekraczały poziom cen światowych.

Produkcja przemysłowa Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej zwiększył się, jak to wyżej podaliśmy, z 72,2. na 85,3. Poniżej przytaczamy dane dla zasadniczych artykułów:

	1936	1937
	w tysiącach tonn	
Węgiel kamienny (przeciętna miesięczna)	2.479	3.018
Ropa " "	43	42
Surówka żelaza " "	48	60
Stal " "	95	121
Cement " "	87	107

Ożywienie dotyczyło zarówno górnictwa, jak hutnictwa i przemysłu przetwórczego. Nieco słabszy natomiast był ruch budowlany, w głównej zresztą mierze opierający się na inwestycjach państwowych. Ożywienie w przemyśle

pociągnęło za sobą znaczną poprawę na rynku pracy, który wykazuje wzrost zatrudnienia we wszystkich gałęziach, postępujący z miesiąca na miesiąc:

	Górnictwo	Hutnictwo	Przemysł przetwórczy
	ilość zatrudnionych robotników		
I	94.967	42.572	500.444
II	95.563	43.290	521.979
III	96.062	44 372	547.186
IV	97.150	45.288	582.610
V	98.327	45.865	603.811
VI	101.213	46.591	613.675
VII	102.713	48.230	621.411
VIII	103.551	48.871	639.402
IX	104.797	49.386	645.173
X	106.187	50.445	685.474
XI	107.263	50.119	651.939
XII	106.334	50.119	567.153

Obroty handlu zagranicznego wzrosły w 1937 r. w porównaniu z rokiem poprzedzającym bardzo poważnie, przyczem wzrost ten nastąpił zarówno po stronie wywozu, jak i przywozu. Saldo bilansu handlowego jest po raz pierwszy od szeregu lat ujemne i wyraża się sumą 59 milionów złotych. Przyczyną tego stanu rzeczy było ograniczenie wywozu ziemiopłodów, spowodowane nieurodzajem. Istnienie ujemnego salda bilansu handlowego, zresztą niezbyt wielkiego, nie może mieć poważnego znaczenia dla naszego bilansu płatniczego, gdyż ten ostatni jest chroniony przez przepisy dewizowe. To też w obecnych warunkach handlu zagranicznego, obwarowanego w większości państw przepisami dewizowymi i umowami kompensacyjnymi, ważniejsza jest dynamika obrotów handlowych, niż ich zbilansowanie.

**Handel
zagra-
niczny.**

	Wywóz	Przywóz	Saldo
	w milionach złotych		
1931	1.879	1.468	+ 411
1932	1.084	862	+ 222
1933	960	827	+ 133
1934	975	799	+ 176
1935	925	861	+ 64
1936	1.026	1.003	+ 23
1937	1.195	1.254	— 59

Zwiększenie przywozu spowodowane było wzrostem zapotrzebowania na artykuły spożywcze, co znajduje się w ścisłej łączności z poprawą konjunktury i wzmoczoną zdolnością konsumcyjną ludności, oraz wzrostem przywozu surow-

ców, jak bawełna, żelastwo, miedź, związanym z rozwojem produkcji przemysłowej.

Przywóz

	1936	1937	%
	w milionach złotych		
Artykuły spożywcze	93	109	+ 17
Tytoń	23	31	+ 35
Tłuszcze i oleje roślinne i zwierzęce	19	21	+ 10
Skóry	83	95	+ 14
Wełna	103	107	+ 4
Bawełna	127	142	+ 12
Żelastwo	37	86	+ 132
Miedź	16	29	+ 45
Maszyny elektryczne	31	34	+ 10

Jeżeli chodzi o towary wywozowe, to znaczniejszy wzrost eksportu wykazały następujące artykuły: węgiel, zwierzęce produkty żywnościowe, drzewo i jego półfabrykaty oraz cynk. Natomiast znacznie spadł eksport ziemiopłodów, co, jak już wyżej zaznaczyliśmy, spowodowane było znacznie gorszymi zbiorami.

Wywóz

	1936	1937	‰
	w milionach złotych		
Ziemiopłody	150	97	— 35
Mąka	26	9	— 65
Bydło i trzoda chlewna	29	36	+ 24
Produkty żywnościowe zwierzęce	147	191	+ 30
Drzewo i półfabrykaty	150	185	+ 23
Żelazo i stal	24	28	+ 16
Cynk	25	38	+ 52
Węgiel	130	185	+ 42

Bilans płatniczy.

Saldo bilansu handlowego stanowiło w latach ubiegłych najważniejszą pozycję bilansu płatniczego, to też zagadnienie aktywności tego salda posiadało dla naszych stosunków walutowych pierwszorzędą wagę. Z chwilą wprowadzenia przepisów dewizowych oraz zawarcia z większością krajów zagranicznych umów kompensacyjnych, bilans handlowy nie może odbijać się wydatnie na bilansie płatniczym, gdyż z natury rzeczy saldo jego, czy to aktywne czy pasywne, nie może osiągnąć znaczniejszych rozmiarów, — przyczem reglamentacja dewizowa stwarza granice dla nadmiernego przekazywania dewiz z Polski.

To też ujemne saldo bilansu handlowego w 1937 r. nie odbiło się na naszej sytuacji walutowej, — dla życia zaś gospodarczego dostarczyło kapitału obrotowego, powstałego z zamrożonych w Polsce należności zagranicznych. Inne więc elementy wpływały w 1937 r. na bilans płatniczy, — w pierwszym zaś

rzędzie pożyczka francuska, która spowodowała znaczniejszy wzrost zapasów złota i dewiz w Banku Polskim.

		Złoto	Waluty	Razem
		w milionach złotych		
31.XII.	1936	392,9	29,7	422,6
31.I.	1937	397,2	31,8	429,0
28.II.	„	400,2	36,0	436,2
31.III.	„	405,8	35,4	441,2
30.IV.	„	408,7	36,3	445,0
31.V.	„	412,4	40,5	452,9
30.VI.	„	422,8	31,5	454,3
31.VII.	„	426,8	29,9	456,7
31.VIII.	„	429,4	32,0	461,4
30.IX.	„	431,0	35,1	466,1
31.X.	„	432,8	36,0	468,8
30.XI.	„	433,9	35,4	469,3
31.XII.	„	434,9	36,0	470,9

Wzrost zapasu złota i dewiz w ciągu roku osiągnął 48,3 milionów złotych, t. j. 11%.

X Istnienie od lat blisko dwóch przepisów dewizowych daje dostateczny materiał do wydania sądu o ich oddziaływaniu na rozwój życia gospodarczego. Sąd ten musi wypaść pozytywnie. Utrzymanie stałości waluty oraz zapewnienie równowagi bilansu płatniczego niewątpliwie wydatnie się przyczyniły do osiągnięcia tych rezultatów, jakie życie gospodarcze wykazało w roku 1937. W dużej mierze zasługa tego stanu leży też we wzorowym funkcjonowaniu aparatu Komisji Dewizowej, który, unikając zbytniego formalizmu, umiejętnie i szybko załatwia sprawy przydziału dewiz.

**Polityka
walutowa**

W roku 1937 Polska dążyła w dalszym ciągu do unormowania stosunków płatniczych z krajami zagranicznymi, czego rezultatem były nowe umowy kompensacyjne, zawarte z Rumunją, Francją i Italią. Dla wykonywania szeregu umów kompensacyjnych powołany został w 1937 r. do życia Polski Instytut Rozrachunkowy, który przejął wykonywanie umów z Niemcami, Rumunją, Jugosławią, Bułgarią, Italią, Palestyną, Węgrami i Austrią.

Poprawa sytuacji gospodarczej, wyrażająca się w zwiększonych obrotach oraz we wzmożonej zdolności konsumpcyjnej społeczeństwa, wpłynęła bardzo pomyślnie na dochody skarbowe, które w roku budżetowym 1937/38 osiągnęły poziom nienotowany w ciągu lat poprzednich.

**Budżet
państwa**

	Dochody	Wydatki	Deficyt lub nadwyżka
	w milionach złotych		
1932/33	2.001	2.243	— 243
1933/34	1.869	2.206	— 337
1934/35	2.114	2.175	— 61
1935/36	1.958	2.205	— 247
1936/37	2.163	1.161	+ 2
1937/38	2.373	2.335	+ 38

Wzrost dochodów osiągnięty przytem został pomimo że władze skarbowe prowadziły politykę podatkową bardziej liberalną, niż w latach poprzedzających. W szczególności uwydatniło się to przy wymiarach podatków dochodowego i obrotowego.

Poniżej podajemy zestawienie wpływów podatkowych w ostatnich pięciu latach budżetowych.

	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
	w milionach złotych				
Podatek gruntowy	59	59	57	60	58
„ od nieruchomości	74	77	74	82	85
„ dochodowy	174	193	201	246	262
„ przemysłowy	178	184	180	225	279
Podatki pośrednie	172	167	175	182	192
Opłaty stemplowe	99	89	88	83	89

Również monopole państwowe przyniosły większe wpływy, aczkolwiek wzrost w tej dziedzinie nie dorównywuje wzrostowi, osiągniętemu w podatkach bezpośrednich.

	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
	w milionach złotych				
Monopol solny	49	49	45	43	46
„ tytoniowy	333	339	339	322	331
„ spirytusowy	211	200	220	235	250
„ zapalczany	17	15	13	12	12
„ loteryjny	17	20	22	24	23

Rynek kapitałowy

Rynek kapitałowy kształtował się w roku sprawozdawczym pod znakiem zmian, wywołanych na rynku pieniężnym, w związku z jego silnem upłynnieniem. Trudno ustalić, w jakim stopniu zwiększone zainteresowanie się papierami lokacyjnymi pozostawało w związku z obniżeniem się dość znacznem stopy, płaconej od wkładów w instytucjach pieniężno-kredytowych, — a to dlatego, że to obniżenie stopy nie wpłynęło bynajmniej na recesję w dziedzinie wkładów. Faktem atoli bezspornym jest, że obroty papierami procentowymi wzrosły stosunkowo silnie, — przyczem szczególnie wzrost obrotów ujawnił się w ostatnich dwóch miesiącach roku sprawozdawczego. Przy ogólnym wzroście obrotów papierami procentowymi z 84,3 do 95,1 milionów złotych, t. j. o 12,8 %, najsilniej wzrosły obroty papierami państwowymi, — transakcje obligacjami podniosły się natomiast tylko nieznacznie, a obroty listami zastawnymi wykazują nawet pewien spadek. Należy podkreślić, że obroty papierami procentowymi na giełdzie stołecznej, na której koncentruje się gros obrotów, wykazują w roku sprawozdawczym najwyższy dotąd stan na przestrzeni ostatnich lat dziesięciu, przewyższając nawet obroty lat 1928 i 1930. Jakkolwiek jednak, relatywnie biorąc, postęp w dziedzinie obrotów papierami jest dość poważny

w roku sprawozdawczym, — trudno zaprzeczyć faktowi, że osiągnięty w roku 1937 stan obrotów jest nikły w stosunku do potencjału gospodarczego kraju, a w stosunku do poważnych centrów europejskich wykazuje w dalszym ciągu rażącą niewspółmierność.

Kursy papierów procentowych, w pierwszej połowie roku sprawozdawczego słabe, poczęły w drugiej połowie roku wykazywać tendencję mocniejszą, osiągając najwyższe napięcie w ostatnich dwóch miesiącach roku w związku ze stosunkowo silniejszym zwiększeniem się obrotów, — przyczem zwyżka kursów niektórych pożyczek państwowych w porównaniu z ultimo 1936 r. wynosi z górą 30%.

W dziale akcji zaznaczyło się obniżenie obrotów, a to z 17,6 do 13,5 milionów złotych, t. j. o z górą 30%, — przyczem, analogicznie jak w roku poprzednim, przeszło 50% obrotów przypada na akcje naszej instytucji emisyjnej, które, jak już niejednokrotnie zaznaczaliśmy, jakkolwiek siłą rzeczy podpadają pod dział akcji, jednak ze względu na niezmiennione od lat oprocentowanie są przez giełdę coraz silniej traktowane i oceniane jako papier lokacyjny, a kurs ich uzależniany jest od przeciętnej rentowności innych papierów lokacyjnych. Podobnie jak w latach ubiegłych obroty pozostałymi akcjami ograniczały się do kilku popularnych walorów przemysłu metalowego i metalurgicznego oraz maszynowego i elektrotechnicznego, — obracając się w bardzo skromnych granicach. Kursy akcji kształtowały się w pierwszej połowie roku sprawozdawczego niskowo, a wzmocniwszy się w drugiej połowie roku, osiągnęły najwyższy swój poziom pod koniec roku sprawozdawczego.

Wobec poważnej zwyżki kursów papierów lokacyjnych, obniżyła się znacznie ich rentowność, co niewątpliwie stanowiło czynnik pomyślny dla nowych emisji kapitałowych. Należy jednak stwierdzić, że działalność instytucji kredytu długoterminowego bynajmniej nie szła w kierunku wyzyskania tych niewątpliwie pomyślnych warunków, ograniczając się w roku sprawozdawczym głównie do operacji konwersyjnych, a nowe pożyczki emisyjne osiągnęły w roku 1937 zaledwie sumę około 11 milionów złotych. Wobec tego, że amortyzacja pożyczek przewyższyła sumę nowych emisji, ogólny obieg listów zastawnych i obligacji instytucji kredytu długoterminowego obniżył się z 2.014 milionów złotych na ultimo 1936 r. do 1.975 milionów na ultimo roku sprawozdawczego.

Silniej wzrosły natomiast emisje kapitałów akcyjnych, — suma subskrypcji akcji bowiem, w związku z powiększeniem kapitałów zakładowych istniejących spółek, wynosiła 98 milionów złotych; kapitały zaś spółek nowozałożonych osiągnęły kwotę 11 milionów złotych. Per saldo jednak zwiększenie kapitałów spółek akcyjnych nie było tak znaczne wobec zmniejszenia kapitałów zakładowych spółek akcyjnych o ogółem 60 milionów złotych.

Rynek pieniężny odznaczał się stosunkowo dużą płynnością, na który to niewątpliwie pomyślny moment wpłynął cały szereg czynników. Nie ulega wątpliwości, że najpoważniejszym z nich było pogłębiające się w społeczeństwie zaufanie do stałości waluty, którego nie umniejszało bynajmniej istnienie więzów reglamentacyjnych, nie odczuwanych zbyt przez życie gospodarcze wobec sprawnego działania Komisji Dewizowej, — wolnego od metod biurokratycznych, a nacechowanego pełnem zrozumieniem istotnych potrzeb gospodarczych. Z innych czynników, które wpłynęły na płynność rynku, wymienić należy gromadzenie się poważnych rezerw finansowych w poszczególnych przed-

**Rynek
pieniężny**

siębiorstwach w związku ze wzrostem dochodu społecznego oraz akumulację poważnych funduszy publicznych na cele inwestycyjne.

Poniżej podajemy ruch wkładów w trzech ostatnich latach w instytucjach kredytowych i oszczędnościowych, z wyłączeniem oczywiście Banku Polskiego.

	w milionach złotych
31.XII. 1935	2.841,8
31.XII. 1936	2.976,1
31.III. 1937	3.122,9
30.VI. „	3.249,1
30.IX. „	3.320,8
31.XII. „	3.533,5

Stan wkładów w roku sprawozdawczym w zestawieniu z sytuacją na koniec dwóch lat poprzednich, t. j. 1936 i 1935 r., — daje nam dostateczny obraz pomyślnego zwrotu, jaki nastąpił w roku sprawozdawczym w tej dziedzinie. O ile bowiem wzrost wkładów w 1936 r. w porównaniu z 1935 wynosił około 5 %, — to w roku sprawozdawczym w stosunku do roku poprzedniego mamy do zanotowania wzrost o 18.7 %, — przyczem wkłady, wzrastając z kwartału na kwartał, wykazują największy skok w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego.

Wkłady
w bankach
prywatnych
i bankach
publicz-
nych

Wkłady w bankach prywatnych i bankach publicznych

	Instytucje prywatne ¹⁾	Instytucje publiczne ²⁾
	w milionach złotych	
1935	775,9	2.051,5
1936	782,6	2.188,1
1937	893,1	2.633,5

Jak widać z powyższego zestawienia, wkłady w instytucjach prywatnych obracają się mniej więcej w granicach jednej trzeciej wkładów w instytucjach publicznych.

Jeżeli chodzi o tempo wzrostu wkładów, to wkłady w instytucjach prywatnych wzrosły w roku sprawozdawczym w stosunku do roku poprzedniego o 14.1 %, w instytucjach publicznych — o 20,3 %. Należy jednak podkreślić, że we wkładach instytucji publicznych mieszczą się duże sumy pochodzące z lokat Skarbu Państwa oraz monopoli, które to lokaty w roku sprawozdawczym silnie wzrosły.

¹⁾ Banki prywatne i większe domy bankowe, oddziały banków zagranicznych oraz spółdzielnie kredytowe, — te ostatnie według stanu na 30 września 1937 r.

²⁾ Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny, banki komunalne, Bank Polska Kasa Opieki, Poczтовая Kasa Oszczędności oraz komunalne kasy oszczędności.

Rozwój wkładów w najpoważniejszej grupie banków prywatnych, zrzeszonej w Związku Banków w Polsce, był w roku sprawozdawczym niewątpliwie pomyślny, odpowiadając naogół panującej tendencji zwiększania się bazy kapitałowej instytucji pieniężno-kredytowych w kraju. Analizując wzrost tych wkładów z miesiąca na miesiąc, stwierdzić należy, iż z wyjątkiem miesiąca maja, w którym nastąpiło pewne zmniejszenie się wkładów, — mamy prawie nieprzerwane narastanie wkładów z miesiąca na miesiąc, które w wyniku końcowym dało zwiększenie się kapitałów, powierzonych bankom zrzeszonym, o przeszło 78,5 milionów złotych, czyli przeszło o 20%. Na specjalne podkreślenie zasługuje fakt, że tego pomyślnego rozwoju wkładów nie zahamowało obniżenie stopy procentowej od wkładów w lipcu roku sprawozdawczego i zapowiedź dalszego obniżenia stopy od 1 stycznia 1938 r.

Wkłady
w bankach
związkowych

		Wkłady terminowe	Wkłady oszczędn.	Wkłady a vista	Korespondenci „Loro“		Razem wkłady wszelkich typów	
					Krajowi	Zagraniczni		
					w milionach złotych			
31.XII.	1936	. . .	67,0	75,7	215,7	16,4	11,2	385,9
31.I.	1937	. . .	69,2	80,0	215,4	23,2	11,6	399,4
23 II.	„	. . .	70,0	80,0	220,1	22,4	12,0	404,5
31.III.	„	. . .	72,1	81,0	235,5	23,1	12,0	423,7
30.IV.	„	. . .	74,4	83,1	225,0	22,4	11,7	416,6
31.V.	„	. . .	74,2	84,3	229,0	27,5	11,4	426,5
30.VI.	„	. . .	75,3	85,8	239,1	23,9	11,0	435,0
31.VII.	„	. . .	80,5	88,5	241,4	26,6	10,2	447,2
31.VIII.	„	. . .	84,4	88,7	244,0	30,6	9,8	457,6
30.IX.	„	. . .	84,3	89,0	240,7	25,9	9,2	449,0
31.X.	„	. . .	82,0	89,9	253,7	30,4	9,9	465,9
30.XI.	„	. . .	82,9	90,3	250,4	26,2	10,3	460,2
31.XII.	„	. . .	80,2	94,4	253,6	24,9	9,3	462,5

Jak widać z powyższego zestawienia, wykazują wzrost wszystkie typy wkładów, — wzrosły więc zarówno wkłady terminowe, jak wkłady oszczędnościowe oraz wkłady a vista. Jeżeli jednak się przyjmie, że z punktu widzenia racjonalnej polityki bankowej najbardziej interesujące są wkłady terminowe i wkłady oszczędnościowe, — te ostatnie bowiem, ze względu na obserwowane w nich fluktuacje, są bardziej zbliżone do wkładów terminowych, aniżeli do wkładów a vista, — to w roku sprawozdawczym mamy na terenie banków związkowych do zanotowania pomyślny objaw poprawy struktury tych wkładów w tym sensie, iż suma wkładów terminowych i oszczędnościowych, która w roku 1936 wynosiła 66% wkładów a vista, — wynosi w roku sprawozdawczym, mimo silnego zwiększenia się wkładów a vista, 68% tych ostatnich.

Mimo pomyślnego rozwoju wkładów, trudno powiedzieć, żeby poziom ich, osiągnięty w roku 1937, odpowiadał coraz bardziej wzrastającym potrzebom życia gospodarczego w dziedzinie kredytów krótkoterminowych. Wobec realizacji w coraz większych rozmiarach planu inwestycji publicznych i zwiększania się inwestycji prywatnych, — nastąpi niewątpliwie moment silniejszego na-

cisku na instytucje kredytu krótkoterminowego w kierunku zasilania rozrastających się i nowopowstałych warsztatów pracy w kapitały obrotowe w formie kredytów krótkoterminowych. To też najpoważniejszym zadaniem banków jest dążenie do dalszej i to intensywniej akumulacji kapitałów obcych, stanowiących główną podstawę działalności kredytowej banków. Doświadczenia roku sprawozdawczego potwierdziły słusność oddawna już przez bankowość broniącej tezy, iż taka czy inna stopa procentowa od wkładów nie stanowi czynnika, któryby decydował o zwiększonej czy zmniejszonej akumulacji wkładów. Należy się więc spodziewać, że w miarę pogłębiania się zaufania społeczeństwa do naszych banków, — zaufania, uzasadnionego solidną i ostrożną polityką, która w bilansach banków znajduje swe odzwierciedlenie, jakoteż poprawy warunków, sprzyjających przyspieszeniu tempa kapitalizacji pieniężnej, — baza kapitałowa banków wzrastać będzie, dając im możliwość rozwijania działalności kredytowej w coraz większych, odpowiadających potrzebom życia gospodarczego, rozmiarach.

W roku sprawozdawczym wysokość stopy, płaconej od wkładów w bankach prywatnych, kształtowała się jak następuje:

I. Wkłady złotowe:

	do 1.VII. 1937	od 1.VII. 1937	od 1.I. 1938
a vista bezprowizyjne	3 ³ / ₄ %	3 ¹ / ₄ %	3%
a vista prowizyjne	4%	3 ¹ / ₂ %	3 ¹ / ₂ %
z wypowiedzeniem 1-mies.	4 ³ / ₄ %	4%	3 ³ / ₄ %
z wypowiedzeniem 3-mies.	5 ¹ / ₂ %	5%	4 ¹ / ₂ %
z wypowiedzeniem 6-mies. i dłużej .	6 ¹ / ₂ %	5 ¹ / ₂ %	5%
książeczki wkładowe	5 ¹ / ₂ %	4 ¹ / ₂ %	4%

II. Wkłady w walutach obcych i w złotych w złocie:

a vista	1%—1 ¹ / ₂ %	3 ³ / ₄ %	1 ¹ / ₂ %
z wypowiedzeniem 1-mies.	3%	2%	1 ¹ / ₂ %
z wypowiedzeniem 3-mies.	4%	3%	2 ¹ / ₂ %
z wypowiedzeniem 6-mies. i dłużej .	5%	4%	3 ¹ / ₂ %
książeczki wkładowe w walutach			
obcych	4%	2 ¹ / ₂ %	2%
książeczki wkładowe w złotych			
w złocie	4%	3%	2 ¹ / ₂ %

Kredyty

Rozmiar kredytów wszelkiego rodzaju, udzielonych przez banki związane, wykazuje na ultimo 1937 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrost o około 40 milionów złotych, — przyczem, poza normalnymi wahaniami, tendencje wzrastania kredytów są dość wyraźne w ciągu całego roku, wykazując w ostatnich dwóch miesiącach roku sprawozdawczego poważniejszy skok wzwyż.

	Dyskonto	Otwarty kredyt	Pożyczki terminowe	Ogółem kredyty udzielone
	w milionach złotych			
31.XII. 1936 . . .	265	228	41	534
31.I. 1937 . . .	262	235	42	539
28.II. " . . .	268	239	43	550
31.III. " . . .	272	241	43	556
30.IV. " . . .	270	246	44	560
31.V. " . . .	265	242	46	553
30.VI. " . . .	260	231	45	536
31.VII. " . . .	267	229	45	541
31.VIII. " . . .	277	224	46	547
30.IX. " . . .	271	224	46	541
31.X. " . . .	273	230	46	549
30.XI. " . . .	285	229	47	561
31.XII. " . . .	307	209	56	572

Analizując powyższe zestawienie stwierdzić musimy, że w roku sprawozdawczym ujawnia się silniejsza tendencja do faworyzowania przez banki płynniejszych form kredytowych, a mianowicie kredytu wekslowego. Suma weksli zdyskontowanych wzrosła w ciągu roku z 265 milionów złotych do 307 milionów złotych, t. j. o 42 miliony złotych. W tym samym czasie łączna suma otwartych kredytów i pożyczek terminowych zmniejszyła się z 269 milionów złotych do 265 milionów złotych, t. j. o 4 miliony złotych. Stosunek dyskonta do ogólnej sumy kredytów wynosił na koniec 1936 r. 48%, a na koniec 1937 r. 54%.

Działalność kredytową całego aparatu finansowego naszego gospodarstwa narodowego charakteryzuje następujące zestawienie:

Kredyty

	1936 r.	1937 r.
	w milionach złotych	
OGÓŁEM	2.739,7	2.744,0
Bank Polski	855,6	708,5
Bank Gospodarstwa Krajowego . . .	261,3	336,2
Państwowy Bank Rolny	239,6	240,7
Banki komunalne	26,9	20,4
Banki prywatne i większe domy bankowe	685,1	710,5
Oddziały banków zagranicznych . .	97,8	79,5
Pocztowa Kasa Oszczędności	38,0	48,5
Komunalne kasy oszczędności . . .	420,2	424,3
Spółdzielnie kredytowe	455,6	505,2*)

*) Na 30 września 1937 r.

Jak widać z powyższego zestawienia, suma globalna kredytów krótkoterminowych na ultimo 1937 r. nie wykazuje w porównaniu z rokiem poprzednim prawie żadnych zmian, — nastąpiły tylko pewne przesunięcia w działalności kredytowej poszczególnych instytucji, względnie grup. Silne zwiększenie kredytów krótkoterminowych wykazuje Bank Gospodarstwa Krajowego oraz spółdzielnie kredytowe; pozatem wzrosły kredyty, udzielone przez banki prywatne i większe domy bankowe. Wzrosły również, a procentowo dość poważnie, kredyty udzielone przez Pocztową Kasę Oszczędności, — jednakowoż działalność tej instytucji w dziedzinie kredytu krótkoterminowego nie jest dla niej istotna i w stosunku do całokształtu kredytów żadnej roli nie odgrywa. Zmniejszył się rozmiar kredytów, udzielonych przez Bank Polski, oddziały banków zagranicznych oraz banki komunalne, — natomiast działalność kredytowa Państwowego Banku Rolnego i komunalnych kas oszczędności utrzymuje się mniej więcej w niezmienionych granicach. Banki komunalne zmniejszyły rozmiar udzielonych kredytów krótkoterminowych, obracających się zresztą w bardzo skromnych granicach.

Redyskonto

W roku sprawozdawczym nastąpiła dalsza poprawa płynności, która znalazła swój znamieny wyraz w mniejszym stopniu wykorzystania redyskonta. Jeżeli stosunek redyskonta do ogólnej sumy kredytów wynosił na ultimo 1936 r. 28,2 %, — to, mimo zwiększenia się kredytów, stosunek ten z małymi odchyleniami zmniejszał się prawie z miesiąca na miesiąc, osiągając najniższy swój poziom na ultimo października 1937 r., bo 18,5 %. Mimo silnego zwiększenia się tego stosunku na ultimo grudnia, uzasadnionego w dużej mierze większym napięciem zapotrzebowania kredytowego pod koniec roku oraz normalnymi przesunięciami w bilansach bankowych, — był on jednak niższy aniżeli na ultimo 1936 r.

		Redyskonto	Ogólna suma kredytów	Stosunek ‰-wy
		w milionach złotych		%
31.XII. 1936		151	534	28,2
31.I. 1937		135	539	25,0
28.II.	”	134	549	24,4
31 III.	”	131	557	23,5
30.IV.	”	128	560	22,8
31.V	”	123	553	22,2
30.VI.	”	120	536	22,3
31.VII.	”	113	541	20,8
31.VIII.	”	116	547	21,2
30.IX.	”	110	541	20,3
31.X.	”	102	549	18,5
30.XI.	”	111	561	19,7
31.XII.	”	147	572	25,7

Rentowność

W dziedzinie rentowności banków nastąpił w roku sprawozdawczym silny zwrot ku lepszemu. O ile bowiem po latach strat 1932 — 1933 wskaźnik rentowności, obliczony na podstawie stosunku kosztów handlowych do osiągniętych procentów i prowizji, wykazywał nikłą tylko poprawę, utrzymując się

powyżej 90%, — o tyle w roku 1937 wskaźnik ten osiągnął poziom, zbliżony do roku 1930, w którym banki naogół jeszcze wypłacały dywidendy. Jeżeli ta poprawa rentowności nie znalazła w roku sprawozdawczym jeszcze swego wyrazu w powszechnem wypłacaniu przez banki dywidendy, — to należy ten fakt tłumaczyć tem, iż banki nasze, zamierzając powrócić na drogę racjonalnej polityki dywidendowej, musiały jeszcze uprzednio dokonać pewnych zmian w strukturze bilansów, gwarantujących ciągłość polityki dywidendowej w chwili rozpoczęcia jej stosowania. Wspomniany przez nas wskaźnik rentowności kształtował się w bankach związkowych, poczynając od 1926 r., jak następuje:

Rok 1926		93,6%
„ 1927		89,4%
„ 1928		80,0%
„ 1929		79,1%
„ 1930		78,7%
„ 1931		89,5%
„ 1932		104,6%
„ 1933		106,2%
„ 1934		97,7%
„ 1935		95,4%
„ 1936		91,6%
„ 1937		78,9%

Sieć bankowa w Polsce przedstawiała się na 1 maja 1938 r. jak następuje: **Sieć bankowa w Polsce**

ilość prywatnych banków akcyjnych	33
ilość posiadanych przez nie oddziałów	77
	110

Z uwzględnieniem Banku Polskiego z 51 placówkami, Banku Gospodarstwa Krajowego z 20 placówkami, Państwowego Banku Rolnego z 13 placówkami, Banku Polska Kasa Opieki z 1 placówką oraz Banku Akceptacyjnego z 1 placówką, — polska sieć bankowa na 1 maja 1938 r. liczyła 196 placówek wobec 195 placówek na 1 stycznia 1937 r.

W roku sprawozdawczym Związek Banków w Polsce poniósł ciężką stratę z powodu śmierci jednego z najwybitniejszych przedstawicieli bankowości, Prezesa Dyrekcji Banku Dyskontowego Warszawskiego, Pawła Heilperina. **Ze Związku Banków w Polsce**

Zmarły — przedstawiciel dawnej, przedwojennej szkoły bankowej — był jednym z założycieli Związku i od początku jego powstania brał czynny udział w pracach naszej Organizacji, pełniąc najprzód funkcje członka Zarządu, a od roku 1926 — Wiceprezesa Związku. Dzięki swemu wielkiemu doświadczeniu w zakresie bankowości i głębokiemu poczuciu odpowiedzialności, Zmarły oddał niezapomniane usługi naszemu Związkowi, — zarówno w dobrych, jak trudnych momentach jego istnienia. Zasługi zmarłego Pawła Heilperina pozostaną w trwałej pamięci towarzyszy Jego pracy.

B I L A N S Ł Ą C Z N Y

13 banków, należących do Związku Banków w Polsce

(W tysiącach złotych)

Główne pozycje stanu czynnego:	31/I. 1937	28/II. 1937	31/III. 1937	30/IV. 1937	31/V. 1937	30/VI. 1937	31/VII. 1937	31/VIII. 1937	30/IX. 1937	31/X. 1937	30/XI. 1937	31/XII. 1937
Gotowizna	22.071	20.248	25.245	20.282	28.695	27.263	24.214	28.082	28.500	26.280	25.902	63.012
Waluty zagraniczne i dewizy	1.490	1.352	1.673	1.557	1.558	1.580	1.458	1.518	1.340	1.176	1.278	1.258
Papiery procentowe	42.343	41.937	41.888	42.425	42.593	45.977	44.507	44.309	44.756	46.368	45.080	55.263
Dyskonto	261.658	267.715	272.430	269.714	264.673	260.566	267.040	277.128	270.629	272.958	285.529	306.704
Rachunki otwartego kredytu	234 820	238.942	241.318	246.048	242.644	230.948	228.763	224.395	224.152	229.635	228.609	208.873
Pożyczki terminowe	42.077	42.831	42.925	44.594	45.766	44.927	45 033	45.532	46.208	46.430	46.943	56.375
Korespondenci „Loro“	3.599	4.282	3.764	3.287	3.078	4.307	6.348	6.549	5.615	5.788	6.174	5.832
Korespondenci „Nostro“	25.357	22.933	30.401	29.865	24.793	29.900	29.616	25.579	17.671	19.534	19.925	17.986
Koszty handlowe	2.773	5.149	7.932	10.626	13.002	15.609	17.952	20.261	22.614	25.332	27.877	31.801

Główne pozycje stanu biernego:												
Kapitał zakładowy	107.080	107.080	107.080	107.080	107.080	107 080	107.080	107.080	107.080	107.080	107.080	107.080
Kapitały zapasowe	31.400	31.400	31.400	31.568	31.745	31.814	31.814	31.814	31.814	31.814	31.814	31.814
Wkłady terminowe	69.229	69.984	72.098	74.361	74.198	75.279	80.544	84.397	84.286	82.044	82.915	80.225
„ oszczędnościowe	79.982	80 003	81.037	83.097	84.275	85.817	88.468	88.749	89.038	89.873	90.265	94.411
„ à vista	215.430	220.100	235.477	225.009	229.035	239.057	241.439	243.961	240.683	253.658	250.450	253.636
Korespondenci „Loro“:												
„ krajowi	23.184	22.413	23.113	22.406	27.553	23.873	26.562	30.636	25.864	30.426	26.239	24.900
„ zagraniczni	11.597	12.027	11.982	11.740	11.415	11.023	10.223	9.850	9.182	9.887	10.354	9.349
Razem wkłady wszelkich typów	399.422	404.527	423.707	416.613	426.468	435.049	447.236	457.593	449.053	465.888	460.223	462.521
Korespondenci „Nostro“:												
„ krajowi	20.141	21.029	21.532	22.971	19.718	19.472	19.793	18.325	18.062	9.820	15.077	10.193
„ zagraniczni	23.338	25.290	25.418	25.965	24.817	13.234	12.058	9.055	8.786	8.364	8.898	14.499
Redyskonto	134.784	133.544	131.181	128.306	123.179	120.109	113.248	115.658	109.704	102.430	110.648	147.128
Procenty i prowizje	4.121	6.547	9.014	14.430	17.281	20.661	22.670	24.502	27.406	32.338	35.338	40.291

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
BIBLIOTEKA GŁÓWNA

41060 / 1937 60

AE00365982

